

– גם כן – דבר השמטה – בה"א הידיעה, משמע שמיטת קרקעות הנתונה והידועה כבר – שמוט...
 – לשמוט כספים'. הרי שתלה הכתוב שמיטת כספים בשמיטת הקרקע (עלה יונה עמ' קטו. וע"ע דוגמאות
 נוספות לדרשות שהן עומק הפשט במובא ביבמות ח).

*

'בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים...'
 'ונראה שזה נמי בכלל טעמי מצות השמיטה, שלא יעבוד את האדמה כבעל-הבית אלא יהיה מופקר לכל, באשר כל חיי האדם תלוי ביבול הארץ, וכשכל אחד מחזיק שדהו לעצמו כבעה"ב, זה עצמו מפרידו מזולתו, על כן באה המצוה לסלק שם בעלים מיבול הארץ, ולהיות כל ישראל מתאחדים כאיש אחד חברים נמשכין אחר הפנימיות. ויש לומר שמטעם זה החמירה תורה מאד במצות השמיטה וחיובה גלות עליה, אף שאין בה כריתות ומיתת בית דין אלא לאו בעלמא – אלא מחמת שהיא עיקר וכלל גדול בתורה, שזוהי מטרת כל התורה כולה. והנה בטעם שמיטת כספים הגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה, כי 'עבד לזה לאיש מלוה', ובשביעית נעשו כל ישראל כאיש אחד. ועל כן כמו שבאיש אחד לא שייך לומר שקצתו הוא עבד לקצתו, כן הוא בשביעית כל הכלל כולו, ועל כן משמט כספים. עד כאן דבריו. ולפי דרכנו הוא מתאים למצות שמיטת הארץ' (שם משמואל משפטים. תרע"ו).

דף ג

'מנין לניכוש ולעידור ולכיסוח' – אלו עבודות השייכות בין בשדה בין בכרם.
'מנין שאין מקרסמין ואין מזרדין ואין מפסגין באילן' – אלו עבודות שאינן שייכות בשדה אלא באילן ובכרם, והן נעשות בגוף האילן.
'מנין שאין מזבלין ואין מפרקין ואין מאבקין ואין מעשנין באילן' – עבודות אילן שאינן בגוף האילן
 (עפ"י תוס' הרא"ש).

'ואין מעשנין באילן'. בתוס' הרא"ש מפרש עפ"י הירושלמי: יש מרתיחים חומרים מסויימים ומעשנים את האילן, כדי לפטמו בהם ('עשן' היינו אדי הרתיחה). ועל פרש"י שמעשנים תחת האילן כדי להשיר התולעים שעליו, הקשה הרא"ש, הלא מלאכה זו אינה נעשית להשבחת האילן אלא לשמירתו, והרי עבודות הנעשות להעמדת האילן מותרות.

'(ע"ב) אין בית דין יכול לבטל בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין'. 'במנין' אין הכוונה למנין בית דין עצמו שהרי הוא קבוע, שבעים ואחד דיינים בבית דין הגדול, אלא זהו מנין חכמי הדור שהסכימו וקיבלו הדבר שהורה ב"ד הגדול, ולא חלקו בו (עפ"י רמב"ם הל' ממרים ב.ב. ויש להעיר מפ"ק דהוריות 'מאה שישבו להורות').

שיטות הראשונים בביטול דברי בית דין על ידי בית דין אחר – נתבארו בע"ז לו ובסיכומים לביצה ה.

*

על לימוד מסכת מועד-קטן

'אהוב לך את המצוה הדומה למת מצוה שאין לה עוסקים, כגון שתראה מצוה בזויה או תורה שאין לה עוסקים, כגון שתראה שבני עירך לומדים מועד וסדר נשים – תלמוד סדר קדשים, ואם תראה שאין חוששים ללמוד מועד קטן ופרק מי שמתו – אתה תלמדם ותקבל שכר גדול כנגד כולם, כי הם דוגמת 'מת מצוה', אהוב אותן מסכתות ואותן הלכות שבני אדם אין רגילים בהם... ... כך אמרה מועד קטן והדומה לה: רבונו של עולם, למה אין עוסקין בי כשאר מסכתות, והקב"ה השיב לה: טוב הרי כבר נאמר טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והחי יתן אל לבו. ועתה למה אומרים שהיא סכנה – לפי שכתוב ואל תקן בתוכחתו הוא ממחר ולא ידקדק כמו בשאר מסכתות, ועוד לפי שכל דבר שתופסין אותו בחזקת סכנה אפילו אינו מקום מסוכן מזיק, לפי שלשון בני אדם ועינם מזקת. אלא כך יעשה הרוצה ללמוד אותה: יתפלל להקב"ה שלא יארע דבר רע, וגם ילמדו הרב בחשאי, לא יפרסם ולא יזיק ולא ינזק, אחר שלשון בני אדם ועינם מזקת, וכתוב חמוקי ירכיך כמו חלאים – תחלואי מיתות, כמו מי-שמתו ומועד-קטן יהא בסתר ולא ינזק, שנאמר חבי כמעט רגע עד יעבור זעם. וגם שמעתי בב' דברים מלאך המות קרוב לשמוע, מי שדורש מעשה מרכבה ובמועד קטן, לכן נענה מלאך המות ואמר הן הן מעשה מרכבה כמעשה דריב"ז ור"א בן ערך (לא יכוין להפרע ממנו) וכן מועד קטן וכיוצא בו, שהוא ממונה על המות (וכדי שלא יכוין להפרע ממנו) לכן יעסוק בכל לבו לישר בלא קלות ראש בה, וכן כל מצוה וכו' (מתוך ספר חסידים רסא).

יש שהבינו דבריו שיש למהר ולא לדקדק במסכת זו כבשאר מסכתות (עפ"י שיירי כנסת הגדולה יו"ד רמח הגה"ט סק"ג). אך יש אומרים שמה שכתב ממהר ולא ידקדק, כל זה מדברי בני אדם החוששים, לפי שאומרים סכנה היא ולכן אינם מודקקים בה, אבל התקנה לזה כתב אחר כך, שיתפלל להקב"ה שלא יארע לו דבר רע ושוב לא יצטרך למהר (עפ"י מגדים חדשים ברכות יז). ולענ"ד נראה שמפרש סיבת התקנה, מפני שדרכם בני אדם שממהרים בה ואינם מודקקים בה, על עוון זה הם ניוזקים.

ובספר יוסף אומץ (ח"ב, עמ' ער): ראיתי מקדמונים נוחי נפש, שקודם שהתחילו ללמוד חולין בשיבה גזרו תענית, והטעם מפני שלא יקטרג המשטין על ת"ח המראים הלכות שחיטה בעצמם, וכן נהג אבי מורי החסיד ז"ל כשלמד עם תלמידיו הרי"ף דמסכת חולין והרי"ף דיבמות, וכמדומני גם מועד קטן שמזכירין בהם עניני מיתה והתנודות. וע"ע בשו"ת יהודה יעלה ח"ב רמח. ודעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל שאין להימנע כלל מלימוד הלכות אבלות ומסכת מועד קטן, ש'שומר מצוה לא ידע דבר רע'. ואף שרבנו החתם-סופר ז"ל בגודל קדושתו חשש לכך, אין זה שייך לאנשים כערכנו, וגם הלא זקוקים לדעת הלכות אלו על כל צרה שלא תבוא וכמעט שלא יתכן לנהוג כדין וכהלכה אם לא למד ויודע ההלכות על בוריין. וכן בשיעורו לבעלי בתים לימוד בין השאר מסכת מועד קטן כמה פעמים (מתוך הליכות שלמה הל' תשעה באב).

וכן נשאל על הדבר הגרי"י קניבסקי זצ"ל והשיב שכבר מובא בספר חסידים להתפלל קודם הלימוד ולומר שחפצים ללמוד לשם תלמוד תורה, ואז לא יביא הלימוד לצרה חלילה.

(מובא בספר תולדות יעקב עמי' שטו)